суб'єктивними відчуттями, завжди нижча від точності, яка досягається при використанні експрес-інформації про величину прикладених нормальних зусиль. Застосування двокоординатного візуального та звукового індикаторів дають найвищий ефект, а дублювання експрекс-інформації по візуальному та звуковому каналах дає гірші результати, що, на нашу думку, обумовлене надмірним розсіюванням уваги.

Психологічна напруженість роботи велосипедистів при застосуванні різних форм індикації експрес-інформації про величин нормальних зусиль на педалях приблизно однакова при використанні візуального та звукового каналів сприйняття (середні КВ часу реакці становили 13,5% та 14,3% відповідно), і недопустимо підвищується при дублюванні інформації по обох каналах (середній КВ = 17,3%); для порівняння, при педалюванні у звичних умовах середній КВ = 5,9%.

## МОДЕЛЮВАННЯ МОТИВАЦІЙНИХ СИТУАЦІЙ У СПОРТІ ВИЩИХ ДОСЯГНЕНЬ

***Власов А.П., Лукашук В.В., Сидорук В.В.***
Львівський державний університет
фізичної культури

**Постановка проблеми.** Розуміння мотиваційної сфе ри дуже важливе при підготовці спортсменів. Знання тренера про особливості мотиваційних станів кожного зі своїх учнів представляє особливу значущість в його професійному зростанні. Блок мотивації є пусковим механізмом діяльності, підтримує необхідний рівень активності в процесі тренувань і змагань, регулює зміст активності та використання різних засобів для досягнення бажаних результатів.

Особливо важливо формувати мотивацію досягнення успіху у спортсменів високого класу, так як у сучасному спорті високих досяг нень суттєво зросла майстерність спортсменів. Якщо років 20 тому встановлені рекорди могли протриматися декілька років і рівень підготовки спортсменів значно відрізнявся від сучасного, то тепер ця відмінність практично відсутня. Зараз спортсмени виступають на змаганнях з приблизно однаково високими рівнями загальної та спеціальної фізичної підготовки.

Таким чином, для того, що б спортсмен досяг високих результатів і перемагав, дуже важливо під час тренувального процесу формувати у нього мотивацію досягнення успіху. Для цього необхідно визначити, які саме мотиви є домінуючими для спортсменів, і які конкретні чинники будуть сприяти формуванню мотивації досягнення успіху.

**Метою роботи** є вивчення впливу мотивації на результати спортсменів-професіоналів під час навчально-тренувальних зборів.

**Методика дослідження.** Звертаючи увагу на методику вивчення мотиваційної сфери особи, дослідники відзначають декілька моментів, що визначають труднощі в їх вивченні. Перший момент — невідповідність ступеня мотиваційної напруженості її ефективності. Висока напруженість не завжди співпадає з високою ефективністю. Другий момент — відношення випробовуваних до діяльності, що виконується під час тестування. Ефективне проведення тестування стає можливим тільки за наявності у всіх обстежуваних позитивного відношення до конкретного завдання, коли є прагнення досягти максимального результату, об›єктивно виконуючи завдання.

Дійсно, за ефективністю окремих дій спортсмена і діяльності в цілому можна опосередковано судити про його мотивацію. Проте, якщо ми захочемо глибше заглянути в структуру мотивації спортсмена і з'ясувати, що ж в ній є ведучим, то відчуємо недостатність цього методичного прийому.

Природні експериментальні методи в даний час знайшли широке застосування в психологічних дослідженнях. Організовуючи експеримент, дослідник не чекає, а сам викликає явища, що цікавлять його. Перевага експерименту перед іншими методами полягає ще і в тому, що в експериментальному дослідженні є можливість точно враховувати вплив умов на психічні явища, розкривати причини явищ, повторювати досвід і накопичувати необхідні факти. На наш погляд, при вивченні мотивації досягнення успіху і уникнення невдачі спортсменів доцільно використовувати наступні методи: 1) метод спостереження, який дає якнайповнішу характеристику мотивації суб'єкта; 2) експериментальні методи (природні і лабораторні); 3) психодіагностичні методи.

Вимога регулярної та обов'язкової реалізації тренувальної програми і змагальних установок пов'язана з вихованням у спортсмена звичок до систематичності зусиль і наполегливості під час їх долання, вміння доводити справу до кінця, досягати поставленої мети. Система-

тичне ускладнення навчально-тренувального процесу включає в себ різні засоби — введення додаткових завдань, проведення тренувальних занять в ускладнених умовах, збільшення ступенів ризику, введення збурюючих сенсорно-емоційних факторів, ускладнення змагальни впливів та ін. Успіх цієї справи можливий лише тоді, коли спортсмен чітко усвідомлює завдання спортивної підготовки, розуміє, що досягнення спортивних результатів неможливе без подолання щора більших труднощів, вірить у тренера і в обрану методику підготовки.

**Результати дослідження і їх обговорення.** Дослідженн проведені із 12 спортсменами членами збірної команди України з стрільби з лука під час тренувань, які проводились на відкритом повітрі. Стрілецька вправа виконувались на дистанції 50 м. і складалась із 36 пострілів. Суть педагогічного експерименту, який проводився у цей ж день, полягала у наступному. По завершенні стрільби тренером по її результатам відбувалось нарахування кількості набраних лучником «штрафних» пострілів по схемі: за влучання — у «10» штрафні постріли не нараховуються; — у «9» нараховується 1 додатковий постріл; — у «8» — 2; — у «7» –3 додаткових постріли. Під час стрільби зі штрафними пострілами, продовжувалось нарахуванн додаткових пострілів по вище вказаній схемі. Перед спортсменами-професіоналами тренером було поставлено завдання: відстріляти серію пострілів найшвидше і найякісніше, тобто досягти успіху. Тренувальне завдання з мотивацією проводилась до повного виконання вправи. Проведені порівняння показали, що на тренуванн з мотивацією показник «середня стріла» зростав та серія пострілі з лука була виконана влучніше. Показник «середня стріла» це усереднене на один постріл значення набраних очок у виконаній лучником вправі і використовується для порівняння влучності у цьом виді спорту через наявність неоднакової кількості пострілів у різних видах змагальної програми. Зокрема, для спортсменів-чоловіків показник «середня стріла» зростає на 4 %, а для спортсменок — на 2 %. Серію пострілів з лука спорсмени-чоловіки виконують з мотивацією влучніше порівняно з жінками. Це можна пояснити тим, що мотивація на досягнення успіху в спортсменів-чоловіків розвинена краще.

Одну з основних ролей у діяльності спортсмена відіграє тренер, головна функція якого — це організація взаємодії зі своїм учнем. Спортсмен повинен брати участь в обговоренні питань майбутні тренувань, відпочинку, разом необхідно ставити найближчі і перспективні цілі.

Управління процесом підготовки висококласного спортсмена повинне вестися в трьох напрямах: конструктивно-організаційному, куди входить організація і методика навчально-тренувального процесу; комунікативному (управління системою спілкування); діагностиці (планування навчально-тренувального процесу на основі прогнозованого результату).

**Висновки.** Серед моделей мотивації найбільш ефективною для використання в практичній діяльності є комбінована особистісно-ситуаційна модель. На підставі цієї моделі можна виділити п'ять основних рекомендацій тренерам для створення ефективної мотивації:

- мотивація відбувається як за рахунок ситуаційних чинників, так і за рахунок особливостей характеру спортсмена.
- враховувати існування безлічі мотивів і вибирати саме ті, що спонукають до вищих результатів.
- змінювати навколишні умови, щоб підвищити мотивацію.
- усвідомити свою роль у мотиваційному середовищі.
- необхідно адекватно реагувати на свою поведінку, щоб передбачити можливу небажану мотивацію спортсменів.

Щоб отримати реальне уявлення про мотивацію, необхідно також усвідомити немотіваційний вплив таких факторів на спортивну діяльність і поведінку, як травми спортсменів, зустрічі з більш сильними суперниками, перетренування спортменів або нездатність засвоїти нові елементи. Велику роль відіграють також біомеханічні, фізіологічні, соціологічні, медичні та техніко-тактичні чинники, а також вміння визначати можливість швидкої зміни мотиваційних факторів.

## МОДЕЛЮВАННЯ ТА ОБРОБКА ІНФОРМАЦІЇ РІЗНОЇ ПРИРОДИ

***Лопатьєв Анатолій, Заячук Ігор, Мартин Володимир, Ткачек Василь***
Центр математичного моделювання
ІППММ ім.. Я.С. Підстригача НАН України
Львівський державний університет
фізичної культури

**Метою роботи** є бажання авторів наголосити на взаємозв язок проблем моделювання та обробки інформації.